

УДК 378:005.336.2:006

Ірина Мося, кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник лабораторії науково-методичного
супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах,
Інститут професійної освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

Петро Лузан, доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник лабораторії науково-методичного
супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах,
Інститут професійної освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

ТЕХНОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У КОЛЕДЖАХ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

Анотація. У статті схарактеризовані етапи опанування студентами аграрних коледжів технічними знаннями з використаннями системи методів проблемно-розвивального навчання. Наведено послідовність застосування репродуктивних, репродуктивно-продуктивних, дослідницьких методів і форм оцінювання освітніх результатів майбутніх аграрників.

Ключові слова: оцінювання, етапи, компетентнісний підхід, проблемно-розвивальне навчання, методи, форми, технологія.

Abstract. The article characterizes the stages of acquisition of technical knowledge by students of agricultural colleges using the system of problem-based and developmental learning methods. The sequence of application of reproductive, reproductive-productive, research methods and forms of evaluation of educational results of future farmers is presented.

Key words: assessment, stages, competence approach, problem-based learning, methods, forms, technology.

Сьогодні, в умовах національно-визвольних змагань, спричинених військовим нападом РФ на нашу державу, система фахової передвищої освіти продовжує функціонувати, готувати кваліфікованих фахівців для різних галузей економіки країни, зокрема і для агропромислового комплексу. Застосовуючи змішані форми навчання, педагогічні працівники аграрних коледжів і в цих складних умовах успішно впроваджують в освітній процес інноваційні педагогічні технології, орієнтуються на особистісно орієнтовану взаємодію.

Наразі найбільш актуальними аграрними спеціальностями для молоді є «208 Агроінженерія» та «201 Агрономія»: їх здобувають більше 15000 осіб. Складність професійної підготовки майбутніх фахівців з агроінженерії, агрономії, технології виробництва і переробки продукції тваринництва, електроенергетики, пов'язана зі та специфікою їх виробничої діяльності. Це, насамперед, сезонність сільськогосподарських робіт, зв'язок виробничих і природничих процесів, широкий набір машин і обладнання для виконання сезонних робіт, різноманітність технологій у рослинництві і тваринництві, вплив результатів сільськогосподарської діяльності на екологію тощо. Вказані особливості виробництва сільськогосподарської продукції зумовлюють володіння фахівцями-аграрниками широким набором професійних компетентностей, здатностями продуктивно працювати в команді, уміннями творчо розв'язувати виробничі ситуації без допомоги ззовні.

За нашими дослідженнями, для впровадження компетентнісного підходу до професійної підготовки фахових молодших бакалаврів слід зреалізувати три послідовні, тісно поєднані етапи: на основі освітніх стандартів розробити освітньо-професійні програми, які встановлюють конкретні, вимірювані, зрозумілі усім учасникам освітнього процесу результати навчання (змістовий аспект – *чому навчати?*); впровадження в освітній процес аграрних коледжів інноваційних педagogічних технологій, які сприяють опануванню студентами запрограмованих результатів навчання (технологічний аспект – *як навчати?*); застосування валідних діагностичних методик об'єктивного оцінювання якості підготовки фахівців у коледжі (діагностичний аспект – *як діагностувати освітні результати?*).

Відтак, для досягнення результатів компетентнісно орієнтованої освіти важливо застосувати такі методики і технології, які дозволяють сформувати пізнавальну самостійність студентів, розвинути критичне мислення, навички застосування знань для розв'язання складних професійних проблем. Серед безлічі форм і педагогічних систем вказаним вимогам найбільше, на нашу думку,

відповідає проблемно-розвивальне навчання – технологія, яка поєднує опанування студентами «готовими» науковими знаннями із їх активною самостійною діяльністю щодо розв’язання проблемних ситуацій. На жаль, часто в освітній практиці педагогічні працівники не враховують той факт, що такий тип розвивального навчання має ґрунтуватися на результатах узвичасної, репродуктивної навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Концептуальною основою проблемно-розвивального навчання, важливим методологічним принципом розвитку інтелектуальних і творчих здібностей тих, хто навчається, може бути положення відомого педагога-новатора В. Шаталова щодо розвитку особистості, який наголошував, що творчість учнів у процесі навчання можлива лише на основі глибоких і міцних знань. Тому слід раз і назавжди ствердитися у тому, що знання первинні, а творчість вторинна, і у цьому діалектична основа педагогічних ідей.

За нашими переконаннями, проблемно-розвивальне навчання має реалізовуватися системою методів навчання, виділених І. Лернером та М. Скаткіним за характером навчально-пізнавальної діяльності студентів (пояснювально-ілюстративний, або інформаційно-рецептивний метод; репродуктивний метод; метод проблемного викладу; частково-пошуковий, або евристичний метод; дослідницький метод). Не важко помітити, що ці методи відображають технологію системно-послідовного оволодіння студентами знаннями в перебігу як репродуктивної, так і продуктивної, творчої навчально-пізнавальної діяльності. Задля прикладу покажемо логіку опанування майбутніми фаховими молодшими бакалаврами із агроінженерії матеріалом теми «Машини для обробітку ґрунту». Згідно навчальної програми дисципліни «Сільськогосподарські машини» майбутні агротехніки мають опанувати такі елементи знань: *обробіток ґрунту; ґрунтообробні машини; види обробітку ґрунту; спосіб обробітку ґрунту; система обробітку ґрунту (традиційна, консервуюча, мульчуюча, з елементами mini-till); класифікація машин для обробітку ґрунту; плуг; агротехнічні вимоги до плугів; лемішно-полицеві плуги;*

робочі органи і допоміжні елементи плугів; призначення складових корпуса плуга; типи лемешів; полиці з культурною поверхнею; запобіжні механізми і пристрої, їх типи та принцип дії; загальна будова, робочий процес та регулювання лемішно-полицевого плуга; оборотні плуги; плуг-луцильник; плуг ярусний ПНЯ-4-40; машини для ґрунтозахисної системи землеробства; перспективи розвитку конструкцій плугів.

Методи і форми вивчення кожної теми мають проектуватися так, щоб послідовно виводити студентів на продуктивні, творчі рівні володіння навчальним матеріалом. Для цього спочатку студенти залучаються до пояснювально-ілюстративного та репродуктивного методів навчання (пояснювально-ілюстративна лекція, самостійна робота на вправлення, практичне заняття по закріпленню практичних навичок), а для оцінювання їх освітніх результатів пропонуються контрольні завдання репродуктивного виду; потім, на наступному етапі опанування матеріалом теми застосовуються проблемне викладання та евристичний (частково-пошуковий) методи, які вимагають репродуктивно-продуктивної активності студентів (проблемна лекція, семінар пошукового характеру, семінар-дискусія, проблемні практичні роботи, самостійна робота щодо виконання завдань проблемного характеру тощо).

Завершальний етап опанування матеріалом теми спрямований на формування інтелектуально-творчих здібностей студентів, розвиток умінь розв'язувати проблеми, навичок критичного мислення. При цьому застосовуються такі організаційні форми навчання, як лекції з попередньою підготовкою конспекта студентами, лабораторні роботи з елементами дослідження, дослідні практичні роботи, ділові і рольові ігри, веб-квести, заняття з аналізу виробничих ситуацій, ігрове курсове проєктування, самостійна робота щодо виконання студентами дослідницьких завдань, ділові ігри, мініпроєкти, виробничі практики з виконанням практикантами виробничих завдань тощо.

Для оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів, проєктування контрольних завдань варто послуговуватися такими загальними

правилами: постійно орієнтуємося на ті компетентності, які вимагаються освітньо-професійною програмою; пам'ятаємо, що якість підготовки майбутніх агротехніків – це відповідність тих результатів, які вони демонструють, результатам навчання, що вимагаються стандартами; заздалегідь розробляємо різнорівневі контрольні-діагностичні завдання (репродуктивного, репродуктивно-продуктивного і творчого виду) та системно їх застосовуємо відповідно кожному етапу реалізації технології проблемно-розвивального навчання; особливу увагу приділяємо розвитку творчого потенціалу особистості майбутнього фахового молодшого бакалавра, використовуємо особистісно-орієнтований підхід до інтелектуального зростання кожного студента; підтримуємо право студентів повторно опанувати матеріал теми та неупереджено оцінюємо їх результати, уникаючи порівнянь навчальних досягнень вихованців; для оцінювання результатів навчання студентів застосовуємо комплекс методів, зокрема взаємооцінки, усне і письмове опитування, тести, виробничо-технологічні ситуації тощо, надаючи перевагу об'єктивним способам контролю знань.

Перспективи подальших наукових розвідок пов'язуємо з розробленням валідних тестів оцінювання якості професійної підготовки фахівців у коледжах аграрного профілю.